

קודם שנשתנו אבל פירות שאין עושין מהם פת אין שניינים זה שעל ידי כתישה או מיהוי הבישול מוציאים מתורת פרי אלא אם כן נשתנו לגרעותא בטעמם על ידי בישול¹⁰⁰ כמו שנתבאר (בפ"ג¹⁰¹).

אבל מיני קטניות הואיל ודרך לעשות מהן פת לפעמים הרי שנויים מבריתם בטחינתם מוציאים מתורת פרי ואפילו על ידי קצת טחינה או כתישה במכתשת כנהוג ברוחג וכיוצא בו ממיני קטניות שעושין מהם דייסא (שקורין קאש"ע מגרופ"ן) (אבל לסברא הראשונה אפשר שבכתישה או טחינה מועטת לא נשתנית ברכתם ויש לברך על דייסא זו בורא פרי האדמה מאחר שזו היא דרך אכילתה)¹⁰².

ולענין הלכה ספק ברכות להקל ברעבר אבל לכתחלה מברך שהכל לצאת לדברי הכל¹⁰³:

פרק ח

ברכה אחרונה בין של אוכלין בין של משקין צריכים שיעור שאין מברכין אותה אלא אם כן אבל כשיעור הראוי להיות נקרא אכילה ולא מעימה או שתה כשיעור הראוי להיות שתיה¹⁰⁴.

ואין אכילה פחותה מכזית ואין שתיה פחותה מרביעית הלוג שהוא ביצה ומחצה בקליפתה ואפילו שותה משקה חריף וחוק שדרך כל אדם לשתות ממנו מעט כמו י"ש אין הנאת שתייתו חשובה אם אין בה שיעור שתיית כל המשקים שהוא רביעית¹⁰⁵.

ויש מסתפקים בברכה אחרונה של יין אם מברכים אותה על כוית וטוב ליהרר שלא לשתות אלא פחות מכזית או רביעית אבל ברעבר שכבר שתה כוית ואין לו כרי רביעית אין צריך לברך אחריו¹⁰⁶:

(ב) אבל כחצי זית ושהה מעט וחזר ואכל כחצי זית אם יש מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכרי אכילת פרס (שהוא כחצי ככר של ששה ביצים) אינן מצטרפין זה עם זה ואפילו לא הפסיק כלל באכילתו אלא שהה כל כך מתחילת אכילת הכוית עד סופו¹⁰⁷.

וכל שלא שהה יותר מכרי אכילת פרס מצטרפות שני אכילות להחשב כאחת אפילו אם הוא בענין שהשניה נחשבת כסעודה אחרת לענין ברכה ראשונה כגון ששינה מקומו ביניהם¹⁰⁸.

וחצי ככר זה משערים בפת חטים שנאכלת מהר ומיסב ואוכלו בלפת ואינו פונה אנה ואנה ואוכלו מהר¹⁰⁹:

(ג) לפיכך קמח של א' מחמשת מיני דגן שעירב עם קמח של מיני קטניות ועשה ממנו פת אף על פי שמברך עליו המוציא שהדגן עיקר אפילו אם הוא מועט כמו שנתבאר (בפ"ג¹¹⁰) מכל מקום אינו מברך לאחריו ברכת המזון אלא אם כן יש בקמח הדגן כוית

מח וזכה בשוע"ר שם וש"נ.

מט הלכה י.

נ וזכה בשוע"ר שם וש"נ.

נא וזכה בשוע"ר שם וש"נ.

פרק ח

א וזכה בלוח ברה"ג פ"ב ה"א וש"נ.

ב וזכה בלוח ברה"ג שם וש"נ.

ג וזכה בלוח ברה"ג שם וש"נ.

ד וזכה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ב וש"נ.

ה וזכה בלוח ברה"ג שם וש"נ.

ו וזכה בלוח ברה"ג שם וש"נ.

ז הלכה י.

תּשׁוּד

מדר ברכת הנהנין ה

בכדי אכילת פרס מהתעורבות ואו צירף לברך ברכת המזון על כוית מהתעורבות ויש אומרים שאינו מברך ברכת המזון עד שיאכל כל הפרס ויש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות¹⁰:

(ד) אבל אם תעורבות קמה הרגן הוא פחות משיעור זה מברך המוציא ואינו מברך ברכת המזון אפילו אכל הרבה אבל מברך מעין ג' אפילו לא אכל אלא כוית בין שיש מעט פת בכולו אף שאין בו ממשות הפת אלא כל שהוא¹¹ ויש מסתפקים בזה ולכן נכון למנוע שלא לאכול מפת זו כי אם תוך הסעודה:

(ה) קמה חטים שעירבו עם קמה אורז מברך אחריו ברכת המזון אם עשה ממנו פת או מעין שלש אם עשה ממנו תבשיל אפילו אין בו כוית בכדי אכילת פרס כל שיש בו מעט דגן לפי שהחטים גוררים את האורז להיות בכולו מעט חטים¹²:

(ו) שיעור צירוף שתיה יש אומרים שהוא בכדי שיעור שתיית רביעית ואם שתה כחצי רביעית בחפזון שלא בדרך שתיית רוב בני אדם ושהה מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתיית רביעית של שאר כל אדם [מצטרפין זה עם זה יותר מכך]¹³ אין מצטרפין זה עם זה (והוא הרין אם לא הפסיק בינתיים אלא ששהה בשתייתו כל כך) ויש אומרים ששיעור צירוף השתיית רביעית בכדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה¹⁴ וכן עיקר¹⁵ לפיכך יש לברך ברכה אחרונה על קאו"ה וסו"ה חמין אף על פי ששותהו מעט מעט אם לא שהה יותר מבדי אכילת פרס¹⁶:

(ז) כל האוכלין מצטרפין זה עם זה לכוית ומברך לאחריהם כברכת הקל שבהן כגון אבל כחצי זית מ' המינים וכחצי זית מדבר שברכתו האחרונה הוא בורא נפשות רבות מברך אחריהם בורא נפשות רבות ואם אבל כחצי זית פת וחציה זית משבעת המינים מברך לאחריהם מעין שלש¹⁷. וכל המשקין מצטרפין זה עם זה לרביעית אבל אוכלין ומשקין אינן מצטרפים זה עם זה לא לכוית ולא לרביעית:

(ח) רוטב שנחבשל בו אוכל אינו מצטרף עמו כי משקה גמור הוא לכל דבר¹⁸.

וכן אוכל שנימנח כל כך עד שראוי לשתיה יצא מתורת אוכל. וכן משקה שנקרש עד שראוי לאכילה יצא מתורת משקה אפילו יש בו מופה על מנת להמפיה¹⁹:

(ט) יש מסתפקים לומר שכל דבר שהוא כבדויתו כגון ענבה אחת או אפילו קמנית אחת אפשר שמברך אחריה ברכה אחרונה לכך נכון ליהדר שלא לאכול ברה

פחותה מכוית²⁰.

ואינה נקראת בריה אלא אם כן אוכלה כמות שהיא אבל אם ורק הגרעין מן הפרי בפרי

יד לענין ברכה (משא"כ לענין יו"ה"פ וכיו"ב). ראה שארית תורה כד. בג. ברכת ישראל סי' ל ס"ק ח. כדי השלחן סי' נג ס"ק מ"ד.
טו כמבואר בשו"ת מ"ס חיים (פרי הרש) שתלוי בב' דיעות הג"ל.
טז וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ח ויש"ג.
יז וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ח ויש"ג.
יח וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ח ויש"ג.
יט וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ח ויש"ג.

ח וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ג ויש"ג.
ט וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ד ויש"ג.
י בלוח ברה"ג שם חילק מאן בין עשה ממנו פת לבין עשה ממנו תבשיל, כמבואר בשו"ע סי' רח ס"ב. וראה מ"א שם ס"ק מז שתינה זה בע"ע. וראה גם לעיל פ"ג ה"ג ויש"ג. וראה שם הגרולים שיש לפרש זה על ב' פנים.
יא וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ז ויש"ג.
יב כך הגיה בשם הגרולים, ובכדי השלחן סי' נא ס"ק מ, ע"פ לוח ברה"ג פ"ב ה"ז.
יג וכ"ה בלוח ברה"ג פ"ב ה"ז ויש"ג.

שרך לאכול גרעיניה או אם חסר קצת מגוף הפרי שלא אכלו כלו הרי לא אכל בריה שלימה.^ב

ואם אכל מה שבתוך הגרעין וזרק קליפתו וכן פרי שאין דרך לאכול גרעיניה כגון שאכל מה שראוי לאכול ממנו הרי אכל בריה שלימה. והוא שהובא הפרי לפניו לאכול כשהוא שלם אבל אם קודם שהובא לפניו חסר ממנו גרעיניתו כמו שרגיל להיות בותים מלוחים אין עליו חשיבות בריה.^ג וכן אם נחתך או נתרסק קודם שהובא לפניו.^ד

(י) וכל זה בברכה אחרונה אבל לברכה ראשונה אין צריך שיעור אכילה או שתייה אלא אפילו מעימה כל שהוא אסור ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה.^ה

(יא) ואינה חשובה הנאה אלא הנאת מעיו ולא הנאת החך לברו כגון הטועם את התבשיל לידע אם הוא צריך מלח ותבלין או אם הוא טוב למאכל וחוזר ופולט אין צריך לברך אף על פי שנהנה בטעמו ואפילו טעם הרבה עד כדי רביעית^ו ולא עד בכלל.

פרק ט

כל הברכות צריך שלא יפסיק בין ברכה לאכילה^א אפילו מפני הכבוד והוראה ואפילו בעודו לועס עד שיבלע. ואם הפסיק בין ברכה לאכילה ודיבר דבור שאינה לצורך האכילה צריך לחזור ולברך ואם שח בעודו לועס יש להסתפק אם צריך לחזור ולברך.^ב

(ב) ואפילו בשתיקה אסור להפסיק יותר מכדי שאילת שלום תלמיד לרב שהן ג' תיבות אלו שלום עלך רבי ואם שהה יותר אין צריך לחזור ולברך ושהיה שהיה צורך אכילה אינה חשובה הפסק כלל לפיכך המברך על הפרי והותך ממנו ואוכל לא יחזור עד אחר הברכה כדי שיברך על השלם למצוה מן המוכחר (כמו שיתבאר בפ"ג)^ג ואין לחוש להפסק שהיית החתוך בין ברכה לאכילה.^ד

ומכל מקום האוכל אנו וכיוצא בו ישברנו ואחר כך יברך כי שמא התליע או נרקב בתוכו ונמצא בריך לבטלה.^ה

(ג) צריך לזהר מאד בכוננת הברכות^ו שיכין ענין הברכה^ז שהוא מברך את ה' ועל מה הוא מברך ולא יחא לבבו פונה לדבר אחר:

(ד) כל דבר שמברך עליו לאכול או להריח בו או לעשות בו מצוה צריך ליטלו בימינו כשהוא מברך.^ח

ונמילה על ידי כלי שמה נמילה ומכל מקום טוב לזהר שלא ליטול על ידי סכין.^ט

ב וז"ל בלוח ברה"ג שם וש"ג.

גא וז"ל בלוח ברה"ג שם וש"ג.

גב כגו כגושל גרעיניה. ובלוח ברה"ג שם: אפילו אחר שהובא לפני ואפילו חתבו כדי לאכול, וש"ג.

גג וז"ל בשוע"ר סי' קסח פ"ו וש"ג.

גד וז"ל בלוח ברה"ג פ"ב ה"ב ה"ב וש"ג.

פרק ט

א וז"ל בשוע"ר סי' רז פ"ג וש"ג.

ב וז"ל בשוע"ר סי' קסו פ"ט וש"ג.

ג הלכה א.

ד וז"ל בשוע"ר סי' רז פ"ג וש"ג.

ה וז"ל בשוע"ר שם וש"ג.

ו ראה שוע"ר סי' קפח פ"ב אם הכוונה מנעבת וש"ג וז"ל.

ז בלוח ברה"ג פ"ו ה"ג.

ח ראה שוע"ר רס"ו ה'.

ט וז"ל בשוע"ר סי' רז פ"ח וש"ג.

ט וז"ל בשוע"ר שם וש"ג.